

Länsstyrelsen
GOTLANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0340045 Uppstaig

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges.

Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man från i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Begreppsförklaringar Natura 2000

SPA - Område som genom regeringsbeslut klassificerats som särskilt skyddsområde i enlighet med EU:s fågeldirektiv (2009/147/EEG).

pSCI - Område som är föreslaget av regeringen, men ännu ej antaget av EU-kommissionen.

SCI - Område som, i den biogeografiska regionen eller de biogeografiska regionerna det tillhör, väsentligt bidrar till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos någon av livsmiljöerna i bilaga 1 i art- och habitatdirektivet eller någon av arterna i bilaga 2 i samma direktiv. Områden som kan bidra till att nätverket Natura 2000 blir sammanhängande och som väsentligt bidrar till bibehållandet av den biologiska mångfalden inom den biogeografiska regionen eller de biogeografiska regioner (kontinental, boreal, alpin, marin östersjön och marin atlantisk) som avses.

SAC – Område av gemenskapsintresse (SCI) som av regeringen med stöd av MB (Miljöbalken) 7 kap. 28 § förklarats som särskilt bevarandeområde.

Gynnsamt bevarandetillstånd

En arts bevarandestatus anses gynnsam när:

- populationsutvecklingen visar att arten på lång sikt kommer att förbli en del av sin livsmiljö
- dess naturliga utbredningsområde inte minskar och sannolikt inte heller kommer att minska
- tillräckligt mycket livsmiljö finns för att arten ska bibehållas på lång sikt.

En naturtyps bevarandestatus anses gynnsam när:

- dess naturliga utbredningsområde och de ytor den täcker är stabila eller ökande
- de strukturer och funktioner som krävs för att livsmiljön ska bibehållas finns kvar under överskådlig framtid
- bevarandestatusen hos dess typiska arter är gynnsam.

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0340045 Uppstaig

Kommun: Gotlands

Områdets totala areal: 186,3 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2018-12-01

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2018-12-20

Markägarförhållanden: Statliga och privata

Regeringsbeslut, historik:

SPA: 1996-12-01, regeringsbeslut M96/4019/4, pSCI: 1997-01-01, SCI: 2005-01-01,

SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

3260 - Mindre vattendrag

6210 - Kalkgräsmarker

6280 - Alvar

6410 - Fuktängar

7210 - Agkärr

7230 - Rikkärr

9010 - Taiga

A223 - Pärluggla, *Aegolius funereus*

A236 - Spillkråka, *Dryocopus martius*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

---Prioriterade bevarandevärden---

De prioriterade bevarandevärden i Uppstaig är platsens skogliga kontinuitet, urskogs- och våtmarksmiljöer och den biologiska mångfald som dessa strukturer gett upphov till, bla en artrikedom av vedlevande insekter, mossor, svampar och lavar. Bland rödlistade lavar kan nämnas ädellav, mörk kraterlav och västlig njurlav och bland svampar gulsträngad fagerspindling, svartnande fingersvamp och violgubbe. Liten hornflikmossa är en av områdets rödlistade mossarter och de hotade kärllväxterna ryl och honungsblomster kan även hittas här. Prioriterade naturtyper i området och vars bevarande är del av syftet med att skydda platsen är; Mindre vattendrag (3260), Alvar (6280), Fuktäng (6410), Agkärr (7210), Rikkärr (7230) samt Taiga (9010). Vidare är det prioriterat att bevara förekomsterna av Spillkråka (A236) och Pärluggla (A223).

---Motivering---

Då Uppstaigs skog under lång tid har lämnats orörd har den till stor del utvecklats mot en naturskog med grova träd och rikligt med död ved. Variationen i trädens ålder och samt platsens markfukt och skapar en heterogen miljö med förutsättningar för en rik biologisk mångfald och områdets naturvärden är i hög grad knutna till trädskiktet. I den gamla skogen är trädskiktet olikåldrigt och luckigt, och det finns gott om riktigt gamla träd (150-300 år) av både tall och gran. Naturskogselement som lågor, hålträd, torrakor, torrträd, gamla spärrgreniga träd och rotvältor förekommer rikligt. Rikedomen av dessa substrat skapar gynnsamma förutsättningar för många olika organismer, bla vedlevande insekter, mossor, svampar och urskogsfåglar.

---Prioriterade åtgärder---

I Uppstaigs bedrivs idag få bevarandeåtgärder, men bete i naturtyperna taiga, fuktäng och alvar samt slåtter av agkärret är aktioner som uppmuntras. Rövningar i syfte att förhindra förtätning och igenväxning är också viktiga inslag i naturvården av området. För att säkerställa fortsatt goda förutsättningar för arterna pärluggla och spillkråka är det viktigt att det fortsättningsvis finns god tillgång på död ved, gamla träd och trädkontinuitet i Uppstaig samt att området förblir en naturskog fredad från skogsbruk.

Beskrivning av området

Uppstaig är ett 146 hektar stort skogsområde beläget norr om länsväg 631 mellan kyrkorna i Kräklingbo och Östergarn. Området utgörs till största delen av gammal barrskog med inslag av myr- och hällmarker. I norr täcks berggrunden av ett tämligen djupt lager av grus och sand. Jordtäcket tjocklek avtar dock mot söder, och i den södra delen finns flera områden med hällmark på lagrad kalksten. Men även här finns långsträckt rygg av sand. I den mellersta och södra delen av reservatet finns flera våtmarker, varav agkärret Hällträsk är den största. Genom området rinner också en bäck som passerar Hällträsk på sin väg mot Ängmansviken.

Natura 2000-området Uppstaig utökades på regeringsuppdrag i augusti 2015.

De norra delarna av området har en urskogsartad karaktär, och framför allt norr om Hällträsk hittar man åtskilliga tallar och granar som är 250-300 år gamla och har en höjd på över 20 meter. Bland övriga träd återfinns oxel, ask, sälg, apel och glasbjörk. I buskskitet dominerar främst en, rönn, skogstry och vide. Här finns också gott om torrträd och lågor. Markvegetationen domineras av olika arter skogsmossor, som ibland bildar en tät, mjuk matta, ris som blåbär, lingon och ljung samt örter som vitsippa, blåsippa, stenbär, ekorrbar, linnea, skogsstjärna och den starkt hotade lilla rosa blomman ryl. Här och var finns täta bestånd av örnbräken och vit skogslilja hör till en av områdets vanligaste orkidéer. Bland mossorna som finns i området kan nämnas bland annat västlig hakmossa, franslevermossa, långflikmossa, liten hornflikmossa, lungmossa, nålkvastmossa, vedblekmossa, cypressfläta, stubbspretmossa, bräkenfickmossa, trubbrådmossa,

liten räffelmossa, sumpsäckmossa, fetbålmossa och vedtrappmossa. Vid en inventering 1997 identifierades 108 olika lavar i Uppstaig, och bland dessa kan nämnas de idag rödlistade västlig njurlav och ädellav. Många insekter och andra smådjur gynnas av den rika tillgången på döda och döende träd, och i Uppstaig har man påträffats mer än 300 olika arter skalbaggar, bland dessa kan nämnas den rödlistade kortvingen *Lordithon pulchellus*, viveln *Bagous diglyptus* samt rödbrun blankbock. Tillgången på gamla eller döda träd medför också ett rikt fågelliv, och till områdets häckande arter hör bland annat gärdsmyg, större hackspett, spillkråka och pärluggla. Vissa år häckar även duvhök.

Myren vid Hällträsk har en torvhorisont men myrvidden saknar öppna vattenytor. Längs myrens kanter växer rikligt med pors och ag.

I södra delen av området är gruslagren tunnare och trädsiktet domineras av tall. Huvuddelen av skogen i söder har en ålder av över 100 år men i de sydvästra delarna har avverkningar företagits under 1960- och 1970-talet. Här växer nu ungtallskog. I de södra delarna har skogen ett mindre lövinslag bestående av ask, asp, rönn och hassel. Fältsiktet domineras av blåbär, lingon, ljung, vitsippa, blåsippa, stenbär, ekorrbar, skogsstjärna, linnea samt revlumner.

Öster om Hällträsk ligger ett stort gravfält från yngre järnålder med ett drygt 50-tal stensättningar och en domarring.

Vad kan påverka negativt

---Förändrad hydrologi---

Dikning, damning och dränering som förändrar hydrologin och tex torkar ut området är ett hot då flera av Uppstaigs arter och naturtyper är starkt präglade av god tillgång till naturlig väta, god vattenkvalité och återkommande översvämningar. Även markavvattning och dämning i närliggande våtmarks- eller fastmarksmiljöer kan ge en negativ påverkan. Tex så kan sumpskogsmiljöerna i Uppstaig övergå till en mer trivial naturtyp om de utsätts för dikning både om detta sker i eller i anslutning till området, och många nischer och levnadsbetingelser för en mängd organismer skulle förstöras vid ett dikningsingrepp.

---Klimatförändringar---

Klimatförändringar som leder till förändrad konkurrenssituation där vissa artar gynnas på bekostnad av andra kan komma att påverka många naturtyper negativt. Milda vintrar kan även förändra fenologin, dvs tiden för blomning och tillväxt, och en tidigareläggning utav våren kan medföra förlust av biologisk mångfald då vårblomande arter kan tvingas konkurrera med senare arter som flyttat fram sin blomning.

Klimatförändringen förväntas resultera i mildare och fuktigare klimatförhållanden i norra Europa, vilket på Gotland kan leda till att frostperioden kortas samtidigt som sommaren kan bli torrare och varmare. Dessa processer kan redan ha inletts och förutspås ha stor inverkan på växt- och djurliv bla genom att tillväxtsäsongen blir längre. Skogstillväxten och tillväxten av gräsarter som fårsvingel och krypven kan öka när klimatet blir mildare och frostfriare, med resultatet att igenväxningen kan gå snabbare, i synnerhet på tex agkär och fuktängar.

---Exploatering och störning---

Markexploatering och annan markanvändningsförändring i Uppstaig eller i angränsande områden, exempelvis skogsplantering, kalhuggning, markberedning och dumpning är negativt. Anläggande av skogsbilvägar kan fragmentera området och medföra att hydrologin i skogsområdet kan förstöras. Avverkning av omkringliggande skogsområden ger en fragmentering och minskar kontakten mellan området och andra skogar vilket minskar utbytet mellan olika populationer.

Kraftigt ökad störning från turism och friluftsliv som innebär alltför omfattande markslitage,

eller framförandet av fordon i terrängen, kan skada naturtypen alvar, som har tunt jordlager och känslig vegetation.

---Igenväxning---

Det mest påtagliga hotet mot de biologiska värden som är kopplade till områdets alvarmarker är igenväxning. Alvarets växter är så gott som helt beroende av stark ljusinstrålning och torra och näringsfattiga förhållanden som hindrar mer näringskrävande och högväxta arter att etablera sig. Igenväxning kan också påverka vegetationen på områdets fuktängar negativt. Förtätning är negativt även på Uppstaigs agkärr. Vedartade växter övertar tillslut om inte röjningar eller slåtter bedrivs i naturtypen.

---Brist på naturliga strukturer---

Brist på död ved och gamla träd kan leda till utarmning av artantalet och på så sätt vara ett hot mot områdets naturvärden. Felaktig skötsel som skulle kunna hota Uppstaigs naturskog inkluderar bortförsl av död ved och åtgärder som hindrar naturliga störningsmoment, tex bekämpning av insektsangrepp och brandreglering.

---Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar---

Gödsling, kalkning, tillskottsutfodring eller insådd av främmande arter har en negativ inverkan på områdets biologiska värden. Sur nederbörd kan också i vissa fall påverka förutsättningarna för många arter. Kalkberggrunden har dock en buffrande effekt som motverkar försurningen. Det samma gäller kvävenedfall där eutrofiering kan ge negativa effekter på framförallt lavar. Naturtypen alvar är känslig för kvävenedfall då den har en naturligt näringsfattig miljö och de arter som växer där är anpassade till detta. Skyddet av områdets taigasumpskog är extra viktigt då sumpskogar kan fungera som kvävefällor. De fuktiga förhållandena medför att kvävet denitrifieras, en process utförd av syrekänsliga bakterier, och tas upp av luften i stället för att övergöda vattendrag och skogsmark.

---Hot mot pärluggla---

Det absolut största hotet mot pärlugglan utgörs av det moderna skogsbruket. Som andra hålhäckare är arten beroende av god tillgång på trädhåligheter, något som är vanligt i naturskogsbestånd men väldigt sällsynt i dagens hårt brukade skog. Försämrad tillgång på byte i skogs- och mellanbygderna till följd av upphörande jordbruk och minskade arealer öppen mark är ytterligare ett hot mot arten.

---Hot mot spillkråka---

Det största hotet mot spillkråkan är skogsbruket och näringsens allt större krav på skogsråvara. Minskad lövandel, ökad granandel och mera homogena bestånd i södra och mellersta Sverige missgynnar arten. Minskad medelålder i bestånden i intensivt brukade trakter gör att tillgången på lämpliga boträd minskar. Eftersom spillkråkan i stor utsträckning livnär sig på hästmyror missgynnas den med största säkerhet av stubbrytning och GROT-uttag (grenar och toppar som blir kvar efter uttag av stamved).

Bevarandeåtgärder

--- Gällande regler ---

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för naturvårdsinriktade ändamål som skötsel och förvaltning av det berörda området (7 kap. 28 a § miljöbalken).

--- Skydd---

Uppstaig avsattes som naturreservat 1996 och utvidgades 2009. Området är även klassat som av Riksintresse För Naturvård och av Riksintresse För Friluftsliv.

--- Skötsel ---

Nedan följer råd om de skötsel- och bevarandeåtgärder som krävs för att upprätthålla och/ eller åstadkomma gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som finns inom Natura 2000-området. Under varje åtgärd beskrivs närmre vilka arter/ naturtyper som berörs och gynnas av åtgärden.

---Skogsvård---

Skogsbruk har endast bedrivits inom de delar av Uppstaig som ligger utanför det tidigare domänreservatet norr om Hällträsk, men under 1960- och 1970-talet har också vissa avverkningar företagits i södra delarna av området. Strävan inom hela Uppstaigs skog är att trädbestånden ska få utvecklas med så få ingrepp från människan som möjligt. Avverkningar i de norra delarna av området får endast utföras med syfte att hålla befintliga vägar och stigar fria från hinder. Naturvärdena skall utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik, men röjningar med syftet att efterlikna naturliga störningar i skogen, så som stormfällningar, insektsangrepp och brand, kan vara positivt för att tillföra skoglig variation och för att motverka en alltför stor förtätning.

På de privatägda markerna i områdets södra delar kan uttag av ved för husbehov få förekomma. För att bevara de naturvärden som är knutna till området är det av stor vikt att den skogliga kontinuiteten upprätthålls. Skoglig kontinuitet med träd i olika åldrar, liksom död ved i olika nedbrytningsstadier, är en förutsättning för gynnsam bevarandestatus i denna naturtyp.

---Hävd---

Agkärr är svagt kulturberoende, men på lång sikt sker dock torvtillväxt och invandring av vedväxter. Slätter av ag är en åtgärd som gynnar naturtypen. Åtgärden bidrar dessutom till att upprätthålla eller återupprätta variationen i en agmyr eftersom slättern leder till att öppna vattenspeglar bildas. Några direkta åtgärder runt Hällträsk planeras inte i nuläget, men slätter av ag uppmuntras dock. Om en man vid en uppföljning upptäcker negativ förändring i habitatet, till exempel igenväxning, ska slätter utföras. Slätter av Hällträsk får inte leda till att marken skadas av djupa körspår eller liknande.

Inga tecken finns på att områdets fuktäng har hävdats tidigare genom slätter eller bete. Bete skulle däremot kunna tillföra fuktängarna en större variation avseende på floran då hävdgynnade arter skulle kunna etablera sig.

Bete i södra delarna av området skulle gynna alvarmarkerna som idag är små områden insprängda i den dominerande barrskogen. Betet skulle också kunna leda till att man skapar ett skogsbete där hävdgynnade arter främst kärlväxter får möjlighet att etablera sig. Igenväxningen av alvarmarkerna är visserligen långsam och kan hållas efter med hjälp av röjning, men betesdjurens bete och tramp hindrar i viss utsträckning föryngringen av vedväxter och har en positiv effekt på många växters förmåga att gro. Bara några centimeters växttäckning innebär en ljusförlust som kan försvåra för vissa arters groddplantor att etablera sig; en liten, kal fläck uppkommen genom tramp eller bete kan vara vad som krävs. Detta gäller till exempel alvarets orkidéer, vars frön bara kan gro på bar jord. Det tunna marktäcket är dock mycket känsligt och det finns växtarter som missgynnas av för intensivt bete, så betesdjuren bör röra sig över ett relativt stort område.

---Röjning---

Alvarmarker kan på sikt växa igen med en och barrträd, en process som ofta tar lång tid eftersom denna naturtyp karaktäriseras av sitt tunna jordlager, torra sommarförhållanden och hög frostintensitet under vintern. Om andelen krontäckningen överstiger 30% bör röjningar sättas in för att bibehålla naturtypens öppna karaktär, vilken är en förutsättning för gynnsam bevarandestatus.

Vätarna i Uppstaigs fuktäng och alvarmarker hålls relativt öppna tack vare det varierande vattenståndet, den stora fosforbristen och att växterna då och då slammas över med bleke. Igenväxning med vedvegetation sker således mestadels i vätarnas yttre delar. Älvväxningen kan användas som indikator för hur högt vattenstånden kan bli, eftersom den skyr översvämmad mark.

Vid röjningar ska man beakta att en variation i markvegetationens höjd över tid och mellan olika delar av objektet skapar god livsmiljödyamik och goda förutsättning för många av områdets arter. Vid röjningsarbeten skall alltid äldre, döende eller döda träd lämnas. Röjningsrester tas däremot bort om detta kan ske utan att skapa körskador, alternativt kan de eldas upp på lämplig plats där det inte skadar grässvålen, stenvägar eller hållmarker. En del blommande buskar och träd ska inte röjas, då de utgör viktiga insektslokaler och därmed en ekologisk struktur som är av vikt för hela ekosystemet.

---Åtgärder för spillkråka---

Spillkråkan gynnas av god tillgång på grov asp, sälg och äldre tallar samt sjuka och döende träd. Sådana bör därför inte tas bort vid en röjning i området. Det är även av stor vikt för spillkråkan att det alltid finns en viss andel biologiskt mogen tall- och granskog (gammelskog), jämnt fördelat över skogslandskapet (helst ≥ 15 % av skogsmarksarealen). Avverkningar i anslutning till Natura 2000-området skulle därför kunna utgöra ett hot mot arten. Vid avverkning i närliggande områden bör enstaka gamla, grova tallar lämnas som evighetsträd, gärna i små grupper. Detta bör gälla åtminstone en tall per hektar i genomsnitt, vid avverkning av ren tallskog helst 10 träd per hektar.

---Åtgärder för pärluggla---

Arten är beroende av god tillgång på trädhåligheter och åtgärder som gynnar pärlugglan är således en skogshållning som tillgodoser den med död ved, gamla träd och hålträd. Pärlugglan föredrar även ett mosaikartat landskap där det finns luckor och öppningar i skogen, och det är därför av vikt att taigaskogen inte förtätas för mycket och att alvarmarker och agkärn inte övertas av träd.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**3260 - Mindre vattendrag**

Areal: 0 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 0,2 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Mindre vattendrag rinner genom områdets norra och västra del.

Generell beskrivning

Små till medelstora naturliga vattendrag eller delar av vattendrag i flacka landskap samt i skogs och bergslandskap. Naturliga variationer av vattenståndet och skiftande vattendynamik, med lugna till forsande vattendragssträckor, skapar en variation av strandmiljöer och bottnar med förutsättningar för hög biologisk mångfald. Vattendragen har en vegetation med inslag av flytbladsväxter, undervattensväxter och/eller akvatiska mossor.

Naturtypen kan delas upp i två undergrupper, en ”flytbladstyp” och en ”mosstyp”.

”Flytbladstypen” utgör hela eller delar av vattendrag i jordbrukslandskapet eller andra flacka delar av avrinningsområdet. Dessa vattendrag eller delar av vattendrag är mer eller mindre lugnt flytande, relativt öppna (solbelysta) och har ofta ett relativt näringsrikt sediment.

”Mosstypen” utgör naturliga vattendrag med förekomst av olika arter vattenmossa (t ex *Fontinalis*) och annan karaktäristisk vegetation. Även dessa vattendrag kan i delar vara öppna och solbelysta, men har generellt mer strömmande vatten och steniga bottnar.

Naturtypen förekommer tillsammans med större vattendrag (naturtyp 3210), till vilken den ofta är ett biflöde. Vattendragets variation gällande bottensubstrat, vegetation och strandstrukturer förutsätter oreglerad vattenföring. Den naturliga vattendynamiken är därmed en förutsättning för att upprätthålla livsmiljön för naturligt förekommande arter. Strandzonen inom översvänningsområdet är en naturlig del av vattenmiljön och har avgörande betydelse för ekologin i limniska naturtyper. Fria vandringsvägar krävs i vattendraget såväl som i anslutande vattensystem (frånvaro av antropogena vandringshinder är en förutsättning för många av naturtypens arter). Naturliga omgivningar med strandskog/svämskog, våtmarker och mader behövs för att upprätthålla livsmiljöer, vattenkvalitet och en naturlig näringsomsättning.

För att tolkas som denna naturtyp bör vattendraget, i huvuddelen av sin sträckning, ej vara avsevärt påverkat av eutrofiering, försurning eller fysisk påverkan (kontinuitet, hydrologi, markanvändning i närmiljö), det vill säga statusen enligt vattenförvaltningen får inte vara dålig eller otillfredsställande. God vattenkvalitet är avgörande för många av naturtypens typiska arter. Vattensystemen är normalt näringsfattiga i de övre delarna och mer näringsrika i de nedre, men inom ramen för naturtypen förekommer dock flera olika vattenkemiska förhållanden.

Bevarandemål

Arealen av Mindre vattendrag (3260) ska vara minst 0,2 hektar.

Vattendraget har en naturlig hydrologi med naturliga vattenståndsfluktuationer och flöden, och strandzoner med naturliga sedimentations- och erosionsprocesser. Det finns en kontinuitet i närmiljön med avseende på hydrologi, luftfuktighet, substrattillgång, och en fungerande buffertzona till omgivande åkermark och produktionsskog. Konnektiviteten är god (fria vandringsvägar och flöden) i vattendraget och i anslutande vattensystem.

Vattenkvaliteten i området är god, och den antropogena belastningen i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier försumbar. En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva. Typiska arter och karaktärsarter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

6210 - Kalkgräsmarker

Areal: 1,8 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

I den mellersta delen av området finns en kalkgräsmark, vilken är av undernaturtypen Kalkgräsmarker - Viktiga orkidélokaler (6211).

Generell beskrivning

Naturtypen kalkgräsmark innefattar torra till friska, hävdpräglade gräsmarker nedanför trädgränsen ofta med ett rikligt inslag av örter, särskilt kalkkrävande sådana. Jordlagret är tunt och näringsfattigt och har skapats från kalkstensberggrund. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-20 % och naturtypen är mestadels helt öppen.

Hävdgynnade arter ska finnas och frekvensen av igenväxningsarter som hundäxing och hundkex skall vara högst 1%. Viktiga orkidélokaler är en prioriterad undergrupp av naturtypen och hyser antingen en riklig förekomst av orkidéer, en värdefull population av minst en nationellt mindre vanlig orkidéart, eller en förekomst (oavsett storleken) av minst en orkidéart som är nationellt eller regionalt sällsynt eller mycket sällsynt.

Örtrikedomen gör kalkgräsmarkerna viktiga för många insekter, inte minst bin och fjärilar. Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat. I sydöstra Sveriges sommartorra områden kan kalkmarkerna uppträda som olika typer av stäppartade torrängar med arter som ängshavre, brudbröd, backsmultron, backklöver, flentimotej. I vissa områden kan toppjungfrulin, fältsippa och fältvädd också vara vanliga i naturtypen. På friskare kalkmarker finns arter såsom vildlin, darrgräs och rödkämpar. Mark som på grund av igenväxning, felaktig skötsel eller annan påverkan i stort sett saknar karakteristiska arter och inte går att restaurera inom en rimlig tid bör i normalfallet inte räknas som naturtyp. Detta gäller även mark som är så starkt gödningspåverkad att kvävegynnade växter helt dominerar fältskiktet.

Bevarandemål

Arealen av Kalkgräsmarker (6210) ska vara minst 1,8 hektar.

Vegetationen är tydligt hävdpräglad och har en för naturtypen naturlig artsammansättning, inklusive kalkkrävande arter. Gräsmiljön är öppen och täckningsgraden av träd och buskar är mycket låg. Ett visst inslag av buskar och träd förekommer och gynnar bl.a. insektsfaunan i området.

Kalkgräsmarkerna hävdas årligen genom bete, och en tydligt hävdpräglad markvegetation förekommer. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Betesdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

Typiska arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar. Arter som blivit klassade som invasiva och/eller negativa indikatorarter förekommer inte eller i mycket liten omfattning.

Bevarandetillstånd

Icke gynnsamt, framröjning av fornlämningar och åkermark behöver utföras, och har påbörjats.

6280 - Alvar

Areal: 11 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 14,1 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

I området Uppstaig är utbredningen av alvarmarker begränsade till ytor inom skogen, med den främsta förekomsten i söder.

Generell beskrivning

Naturtypen alvar utgörs av flera olika växtsamhällen. Bland annat kan följande undertyper urskiljas: vätar, det vill säga vattensamlingar med viss sedimentavsättning på alvarmark som i regel torkar ut under sommaren, samt Kalkhällmarker, som är alvarmark med inget eller mycket tunt jordtäck.

Alvarmark är globalt sett en mycket sällsynt naturtyp och hela 70% av dess totala utbredning återfinns på Öland och Gotland. Enligt Art- och Habitatdirektivet klassas alvarmarker även som en prioriterad naturtyp.

Alvarmark karakteriseras av att den utvecklas på plan eller nästan plan kalkberggrund som i något skede har påverkats av nedisning. Jordtäckets är tunt eller obefintligt, och kalkberggrunden kännetecknas av ett högt pH-värde som gör att vissa näringsämnen blir svårösliga och därmed svåra för växterna att ta upp. Sammantaget skapar detta en mycket mager och ofta torr miljö där bara vissa arter kan etablera sig.

Alvarmarker påverkas i allmänhet av någon typ av stress eller störning, antingen kontinuerligt eller då och då. Mänsklig aktivitet i form av betesdrift eller avverkning har under långa tider satt sina spår i de svenska alvarmarkerna, och i många fall varit en av förutsättningarna för deras existens. Omkring år 1900 var utbredningen av landets alvarmarker som störst, men i takt med att betesdjuren minskat i antal och betet flyttats till mer produktiva marker har många alvar växt igen. Igenväxning sker när förna från döda växter kan ansamlas, vilket leder till att jordtäckets långsamt blir tjockare, vatten binds lättare i marken och tillväxthastigheten av vegetationen kan öka. Alvarmark är vanligtvis för mager för att mer högväxta örter och gräs ska kunna konkurrera ut den ursprungliga vegetationen, däremot kan denna trängas undan om förbuskningen blir mycket kraftig.

Alvarets växter är så gott som helt beroende av stark ljusinstrålning och torra och näringsfattiga förhållanden, eftersom dessa hindrar mer näringskrävande och högväxta arter att etablera sig. Men det är bara vissa varianter av naturtypen som kan behålla sin öppna karaktär med hjälp av endast naturgivna störningsprocesser, kombinerat med extrem brist på näringsämnen och vatten. Till de naturliga störningsregimerna hör exempelvis bränder, svår torka, översvämningar eller uppfrysnings-rörelser i marken. Dessa faktorer har gjort att vissa alvarmarker har existerat i hundratals eller tusentals år utan mänsklig påverkan.

Alvarets insekter är även de anpassade till ett torrt och varmt klimat. Många är knutna till specifika växtarter och försvinner om deras värdväxter gör det. Det finns ett stort antal rödlistade och sällsynta insektsarter i alvarmarkerna på Gotland, bla grågul alvarrotvecklare, alvararvmal, alvarfrölöpare, alvardyngbagge, alvarsandbi etc. Flera av insekterna, bland annat många fjärilsarter, är beroende av växter som nästan bara finns på öppna, torra och näringsfattiga marker. Apollofjärilen är tex beroende av vit fetknopp som värdväxt för sina larver, medan tulkörten drar till sig den vanligt förekommande riddarskinnbaggen som lever på växtens frön och fruktämnen både som larv och som vuxen.

Många fåglar trivs på de halvöppna alvarmarkerna, till exempel gulsparrv, hämpling, sädesärta, stenskvätta, lövsångare, ärtsångare, sånglärka, ängshök, tömskata, ljungpipare och höksångare.

Bevarandemål

Arealen av Alvar (6280) ska vara minst 14,1 hektar.

Naturliga störningsregimer som uppfrysningsfenomen under vinterhalvåret och återkommade torkstress under sommarhalvåret präglar området och förhindrar delvis uppkomsten av ett slutet vegetationstäck. Hela arealen har en ostörd hydrologi. Ett extensivt bete bedrivs och ingen påtaglig skada på markvegetation eller skadlig fönaansamling förekommer (hänsyn tas till varierande årsmån och därmed olika grad av avbetning mellan år). Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkat av gödsling (förutom från betande djur). Betesdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan. Buskar och träd av igenväxningskaraktär hålls tillbaka av betet och röjs vid behov. Ett rikligt inslag av blottlagda finjordar förekommer i områden av grusalvar-karaktär för den störningsgynnade markvegetation av mossor, lavar och kärlväxter.

En tydlig hävd- och/eller störningspräglad markvegetation dominerar artsammansättningen. En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva och/eller negativa indikatorarter. Typiska arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar.

Bevarandetillstånd

Icke gynnsamt, igenväxning pågår i hög grad.

6410 - Fuktängar

Areal: 0,19 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Det finns endast en fuktäng i Uppstaig, belägen i områdets sydvästra del. Uppstaigs fuktäng angränsar till ett större område utav alvarmark, omgärdad av taiga.

Generell beskrivning

Naturtypen utgörs av våta gräsmarker på jordar med stort inslag av kalk, lera eller torv. Krontäckning av träd och buskar är låg, och inte av igenväxningskaraktär. I typen ingår både ohävdade och hävdade marker nedanför trädgränsen och fuktängar är starkt varierande beroende på geografisk belägenhet och markens beskaffenhet. Två undertyper finns:
6410 a) Fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll, ofta relativt artrika. Här ingår bl.a. ”kalkfuktängen”.
6410 b) Fuktängar på surare jordar, ibland torvrika, med blåtåtel, tåg- och starrarter. Typen varierar beroende på hävd och hävdintensitet.

Fuktängarna kan vara mycket artrika och kan ibland hysa ovanliga växter. Örtikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. De har också mycket stor betydelse för fågellivet. Mark som på grund av igenväxning, felaktig skötsel eller annan påverkan i stort sett saknar karakteristiska arter och inte går att restaurera inom en rimlig tid bör i normalfallet inte räknas som naturtyp. Detta gäller även mark som är så starkt gödningspåverkad att kvävegynnade växter helt dominerar fältskiktet.

Bevarandemål

I området Uppstaig ska arealen av fuktäng vara minst 0,2 hektar.

Markfuktighet är tillräcklig med en tydligt hävdpräglad markvegetation samt en för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer. Fuktängen är öppen miljö och täckningsgrad av träd och buskar är låg. Kontinuerligt bete förekommer. Hydrologin är naturlig med eventuella översvämningar. Näringsbalansen är stabil och näring tillförs endast genom spillning från betesdjur och i samband med röjningar. Typiska arter förekommer och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar. Området är fritt från arter som klassats som invasiva.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt, men sårbar p.g.a. av sin ringa storlek och isolering i landskapet.

7210 - Agkärr

Areal: 10,5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 10,7 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Uppstaig har flera agkärr, men det största är Hällträsk med en area på 8,7 ha.

Generell beskrivning

Agkärr bildas i grunda kalkrika kärr, sjöpartier eller stränder men utgör ibland ett successionsstadium av blöta, igenväxande rikkärr som lämnats utan hävd. Ag förekommer i allt från smärre bestånd i vegetationsmosaiker med en artrik och lågvuxen rikkärrsvegetation till närmast ensartad dominerande bestånd av ag. Både öppna och trädklädda agkärr förekommer. I trädklädda agkärr med lång kontinuitet i trädsiktet bör skogsbruk undvikas eller bedrivs med stor naturvårdshänsyn.

Förutsättningarna för gynnsam bevarandestatus är flera, bla intakta hydrologiska förhållanden och en opåverkad hydrokemi. Detta inkluderar att torv inte oxideras som en följd av antropogena ingrepp utan endast som en följd av naturliga förändringar. Karaktärsarten ag och typiska arter som höstspira, ängsnycklar, bläddror *Utricularia* spp., korvskorpionmossa och kransalger *Chara* spp. indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen med avseende på närsaltsbelastning och hydrologisk stabilitet. Massuppträdande av bunkestarr, älgört, svärdslija och viden *Salix* spp. som betraktas som negativa indikatorarter i agkärr indikerar hydrologisk påverkan och förhöjd kvävestatus.

Bevarandemål

Arealen av Agkärr (7210) ska vara minst 10,7 hektar.

Intakta hydrologiska förhållanden råder med opåverkad hydrokemi i såväl våtmarken som tillrinningsområdet. I myrvidden ska ensartade bestånd av ag dominera, med visst inslag av trädholmar. En tydlig vegetationszonering ska förekomma till följd av säsongsmässiga fluktuationer i vattenstånd. Karaktärsarten ag och typiska arter som höstspira, ängsnycklar, bläddror *Utricularia* spp., korvskorpionmossa och kransalger *Chara* spp. dominerar fält- och bottenskikt i våtmarken. Förekomsterna av karaktärsarten och de typiska arterna ska vara varaktiga och inte visa tecken på bestående populationsnedgångar. Inga massuppträdande av bunkestarr, älgört, svärdslija och viden *Salix* spp. får finnas.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt, men då inget slätter bedrivs regelbundet kan Uppstaigs agkärr behöva röjas på vedartade växter eller slås, för att de inte skall växa igen och för att bevarandestatusen inte skall försämrans.

7230 - Rikkärr

Areal: 0 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 0,6 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Ett mindre rikkärr finns i områdets sydvästra del.

Generell beskrivning

Rikkärr utgörs av öppna eller skogklädda, mineralrika och torvbildande kärr som är minerotrofa, dvs. får tillförsel av vatten och näring från omgivningen. Inom naturtypen våtmark finns flera undergrupper och rikkärr klassas som en typ av myr, till vilken även fattigkärr och mosse hör. I rikkärr är pH-värdet högre än i andra myrtyper, vanligen pH6 eller högre. Rikkärr är inte rika på näring som namnet tycks indikera, utan på mineraler i form av höga halter av baskatjoner, främst kalcium men även järn eller magnesium. Rikkärr där pH-värdet överskrider pH 7 och där kalkhalten är mycket hög klassas som extremrikkärr. Bottenskiktet är uppbyggt av så kallade brunmossor eller i vissa fall vitmossor samt bleke.

Rikkärr är en naturtyp med en speciell biologisk mångfald. Totalt återfinns minst 160 rödlistade arter i rikkärr varav 74 bedöms som hotade. Gotland är ett av de län som hyser flest hotade rikkärrsarter.

Rikkärrsvegetationen är artrik och domineras av halvgräs och örter, b.la. orkidéer. Bottenskiktet byggs upp av så kallade brunmossor eller i vissa fall vitmossor. Bra indikatorarter för rikkärr är t.ex. späd skorpionmossa, gräsull och tagelsäv. Bra indikatorarter för extremrikkärr är t.ex. axag, kärrknipprot, tuffmossor eller en hög täckningsgrad av späd skorpionmossa. Bland kärlväxterna är ca 60 arter rikkärrsspecialister med sin huvudsakliga förekomst i rikkärr. Ytterligare 65 arter är rikkärrsgeneralister med 10-50 % av sin förekomst i rikkärr. Omkring 40 av Sveriges ca 1 100 mossarter är rikkärrsspecialister och ytterligare 50 arter är rikkärrsgeneralister. Rikkärr är blötare än kalkfuktängar och skiljer sig från dessa genom att vara mer lågvuxna när de är obetade och genom att oftast ha djupare torv, större dominans av halvgräs samt en hög andel och mångfald av mossarter. Många av rikkärren, särskilt i södra Sverige, har traditionellt hävdats genom ängsbruk och betesdrift vilket har påverkat vegetationens sammansättning. När hävden upphört har flertalet växt igen till sumpskog.

Klimatet på Gotland präglas av varma, torra somrar, vilket leder till att öns våtmarker ibland torkar ut sommartid trots att de är mycket vattenrika under vinterhalvåret. Kärlväxterna i de gotlandska rikkärren klarar uttorkning under sommaren så länge vattenståndet under vintrarna är tillräckligt högt. Mossorna är däremot mindre tåliga och missgynnas under torra somrar.

Ryggradslösa djur knutna till rikkärr inkluderar bla landmollusker, spindlar, trollsländor, fjärilar och skalbaggar. Av Sveriges 120 landmolluskarter finns ca 60 i rikkärr, varav tolv är rikkärrsspecialister. Av sällsynta och hotade arter av landmollusker kan nämnas smalgrynssnäcka, större agatsnäcka och kalkkärrsgrynssnäcka. Bland spindlar hyser rikkärren en artrik fauna med ett flertal arter som är mer eller mindre bundna till fuktiga miljöer, däribland den rödlistade randmånspindeln. Bland trollsländor återfinns en av Europas mest hotade arter i rikkärr, dvärgflicksländan, men det var mer än 50 år sedan denna art hittades på Gotland. Det finns även rödlistade fjärilar och skalbaggar i rikkärr, men fränsett dessa grupper är tyvärr rikkärrens insektsfauna relativt okänd. Det finns inga rikkärrsspecialister bland fåglar och däggdjur i Sverige, men runt 30 arter förekommer i rikkärr och är generellt beroende av våtmarker. Bland svampar finns minst åtta rikkärrsspecialister varav sju arter är rödlistade,

däribland de båda röksvamparna sumpäggsvamp och kärröksvamp.

Bevarandemål

Arealen av Rikkärr (7230) ska vara minst 0,6 hektar.

Intakta hydrologiska förhållanden råder med opåverkad hydrokemi i såväl våtmarken som tillrinningsområdet. Omfattande trampsador som missgynnar rikkärrfloran och faunan förekommer inte. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Betesdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan och kan påverka hydrokemin.

En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invsiva och/eller negativa indikatorarter förekommer sparsamt. Typiska arter och karaktärsarter av kärlväxter och mossor förekommer rikligt i fält- och bottenskiktet.

Bevarandetilstånd

Icke gynnsamt. Kraftigt igenvuxet. Röjningsåtgärder behöver utföras.

9010 - Taiga

Areal: 122,51 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 157,9 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Området Uppstaig är till största del skogsbeklätt och naturtypen taiga dominerar. I sydväst har avverkningar företagits under 1960- och 1970-talet, men i övrigt är taigaskogen mycket gammal och har en historik fri från avverkningar och storskaligt skogsbruk

Generell beskrivning

Naturtypen taiga förekommer i boreal till boreonemoral zon på torr till blöt och näringsfattig till näringsrik mark. Men trots variationen omfattar taigan till övervägande del skogar belägna på surare och näringsfattig mark på moräner eller glacifluviala sediment. Taiga utgör majoritet av barrskogen i den boreala regionen och är vitt spridd över den. Sverige är nära en miljon hektar taiga skyddad inom Natura 2000.

Taigan betecknas normalt som urskogstypad skog, naturskog eller skog med naturskogskvalitéer. Med naturliga, gamla skogar menas skogar som bibehållit en stor del av den naturliga skogens artsammansättning, åldersvariation och ekologiska funktion. Dessa skogar kan ha en viss mänsklig påverkan genom exempelvis plockhuggning och bete, men de har aldrig omfattats av kalavverkningar. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. I en taigaskog är trädskiktets krontäckningsgrad normalt 30-100% och utgörs av gran, tall, björk, asp, rönn och sälg, men även små inslag av andra inhemska trädslag kan förekomma tex ek, bok och på fuktigare mark al. Naturtypen innefattar dessutom brandfält och stormfällningar, och dessa har ofta har en lägre krontäckning. En taigaskogs hydrologi är inte under stark generell påverkan från markavvattning.

Taigan kan betraktas som en serie skogstyper med sinsemellan olika sammansättning och naturvärden beroende på abiotiska faktorer såsom markfuktighet och lokalklimat. En betydande del av taigan har i ett naturtillstånd påverkats av storskaliga dynamiska krafter, främst i form av brand men även översvämningar, väderfenomen och påverkan genom insekts- och svampangrepp. Ibland kan en skogstyp övergå i en annan typ genom störning eller succession, tex då lövbrännor etableras efter brand i barrskog för att sedan övergår i bland- eller barr-skog, eller då gran får ökad utbredning i tallmiljöer som inte brunnit på länge. Inom naturtypen västlig taiga kan nämnas flertalet undergrupper av skog, nämligen: granskog, tallskog, blandskog, triviällövskog samt kalmare och glest beskogad mark med mycket död ved efter störning (ex. brandfält) och mark i naturliga successionsstadier efter störning, (ex. barr-, löv- eller blandbrännor). Gotland hyser även den största delen sammanhängande areal av kalkbarrskog dominerad av tall. Kalkbarrskogen är rik på örter och smal- och bredbladiga grästyper med örnbräken och begynnande inslag av ris är mycket vanliga där betet upphört sedan länge. På ön finns även taigatypskogarna hållmarkbarrskog och alvarskog.

Taigan hyser en rad hotade arter bland fåglar, mossor, lavar, svampar och evertrebrater. Många av dessa arter är beroende av lång skoglig kontinuitet, gamla träd, flertalet trädarter, död ved, brandfält och förekomsten av olika skogliga successionsstadier. Torra och varma kalktallskogar har på Gotland visat sig hysa en mycket intressant fjärils- och skalbaggsfauna med många rödlistade arter, tex apollofjäril och svartfläckig blåvinge. Bland rödlistade kärlväxter som ofta växer torrt på tunna jordar kan nämnas rödsyssla, alpnäcklar, tovsippa, nipsippa, gullronill, hällebräcka och alvarstånds, ibland även olika arter av låsbräken. Till kalktallskogen hör även ett antal lavar. Bland förnasvampar är olika jordstjärnor mycket karaktäristiska, t.ex. liten, mörk och sträv jordstjärna samt andra speciella rökssvampar som vit stjärkrökssvamp. Många olika ängssvampar kan också påträffas i låg vegetation, t.ex. olika vaxskivlingar, rödskivlingar och små fingersvampar. Bland mykorrhizasvampar som kan växa i gotländska tall- och granskogar bör nämnas t.ex. svartgrön spindelskivling, tallvaxskivling,

vinriska och lilaköttig taggsvamp.

Bevarandemål

Arealen av Taiga (9010) ska vara minst 157,9 hektar.

Ett påtagligt inslag av gamla granar och tallar, grova träd samt död ved i form av torrträd, torrakor och lågor förekommer. Stående och liggande död ved av olika trädslag och i olika nedbrytningsstadier förekommer rikligt. Skogen är flerskiktad. Skogen utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik och naturliga störningsprocesser, så som självföryngring och att trädindivider dör av naturliga orsaker, stormfällning, insektsangrepp, översvämningar och brand.

En naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva. Typiska arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

A223 - Päruggla, *Aegolius funereus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Pärugglan är en liten uggleart med ett vingspann på 54–62 cm. Fjäderdräkten är melerad i ljusgrått och brunt med mörkare markeringar runt ögonen. Pärugglan häckar i samtliga svenska landskap utom på Öland. Beståndet är som starkast i utpräglade skogsbygder och förekomsterna längs kusterna och i jordbruksområdena i södra och mellersta Sverige är svaga.

Arten häckar med de största tätheterna i tät granskog, men frekvent även i barr- och lövblandskog med stor andel tall, björk och asp. Mera tillfälligt hittar man arten i ren tallskog. Den föredrar äldre skog med rik förekomst av små gläntor och öppningar i form av tex stormfällan. Ofta påträffas arten i gränsområden till hyggen och inägor samt kring större myrar. Pärugglan häckar helst i hål av spillkråka, men kan undantagsvis hålla till godo med naturliga håligheter och hål efter gröngöling eller större hackspett. Arten häckar dessutom gärna i holk. Under häckningstiden jagar pärugglan över tämligen stora områden, ofta i storleksordningen 3-10 kvadratkilometer.

Bevarandemål

Inom området Uppstaig skall där finnas en beständig och gärna växande population av päruggla. Inga försämringar för arten får ske i dess livsmiljö, vilken i Uppstaig är områdets skogsbeklädda delar och naturskog.

För att gynna pärugglan inom området bör skogen ha naturskogskaraktär. Arten kräver tillgång på lämplig föda i form av olika smågnagare, främst sork (finns ej på Gotland) men

även skogsmöss, näbbmöss och småfåglar. För god häckningsframgång krävs höga gnagartätheter. Den kräver också tillgång på lämpliga häckningsplatser i form av trädhåligheter.

Det svenska beståndet av päruggla tros ha minskat på senare år och för att få en bättre bild av artens populationsförändringar bör inventeringar utföras. Dessa kan ske genom tex ugglelyssning längs definierade sträckor (cirka 30 kilometer) vid tre tillfällen 15 februari-15 april, samt genom kontroll av antalet besatta revir/holkar vid sammanlagt tre tillfällen under häckningssäsongen (15 april-15 juni).

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

A236 - Spillkråka, *Dryocopus martius*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Spillkråkan skiljer sig markant i utseende från andra arter inom gruppen hackspettar pga av sin helt svarta fjäderdräkt och röda hjässa. Arten är Europas största hackspett med ett vingspann på mellan 67-73 cm och en vikt på omkring 300 gram. Även lätet är distinkt hos spillkråkan, och dess spöklika rop inger ofta en trolsk känsla när det hörs eka från skogsdjup och höga trädtoppar. På gutniska har arten flera benämningar, b.l.a. tojlen, tylkrake, klukkarekärplingg samt tåila.

Spillkråkan lever i barr- eller blandskog men även i ren lövskog (t.ex. bokskog). De tätaste populationerna förefaller finnas i äldre, variationsrik blandskog med gott om död ved och gamla träd. Varje par utnyttjar 400-1 000 hektar skog beroende på skogens kvalitet (glesast i ensartade norrlandsbarrskogar). I optimal biotop finns dock betydligt tätare populationer (ett par/100 ha). Förekommer till och med i områden med ganska intensivt skogsbruk och stor utbredning av kalhyggen, men är alltid beroende av grova träd för häckningen.

Spillkråkan mejslar på våren ut ett stort bohål i ett dött eller levande träd av betydande tjocklek; trädet behöver ha en stamdiameter på minst 30-40 cm i brösthöjd. Ibland nyttjas även gamla bohål, och bohålen utgör en mycket viktig struktur i skogen, dels som boplats åt andra djur och dels som första led i skapandet av död ved och vindknäckta stubbar vilka i sin tur blir bohål för slaguggla. Trädslag som utnyttjas är framförallt asp, men också tall och bok.

Spillkråkan lägger 3-6 ägg i april- maj och födan utgörs av vedlevande insekter, myror, spindlar etc. Arten är vanligtvis stannfågel inom reviret året om, men vissa år sker tendenser till flyttningsrörelser.

Bevarandemål

Inom området Uppstaig skall där finnas en beständig och gärna växande population av spillkråka. Inga försämringar för arten får ske i dess livsmiljö, vilken i Uppstaig är områdets skogsbeklädda och skogsomgärdade områden. Arten kräver gamla träd av stor omkrets (minst en diameter 30-40 cm i brösthöjd) och i Uppstaig måste det därför finnas kontinuitet i trädskiktet och en möjlighet för träd att åldras och bli grova. Andra strukturer som krävs är stora hektar skog samt död ved och gamla träd.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

Dokumentation

- Alexandersson, H. & Wallin, K. 2003. Förekomst av typiska arter i hävdade Natura 2000 habitat. Kapitel täckningsgrad av buskskiktet.
- Ekstam, U. & Forshed, N. 1996. Äldre fodermarker.
- Esseen, P.-A., Glimskär, A., Ståhl, G., & Sundquist, S., 2003. Fältinstruktion för nationell inventering av landskapet i Sverige. NILS år 2003.
- Gärdenfors, U. 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken.
- Högström, S. 1977. Pärflugan på Gotland. Bläcku 3:17-21.
- Johansson, T, Hedgren, S, Tydén, L, Inventering av häckande fåglar i skogsmark 1998-2002. Livsmiljöenheten, rapport nr 3, 2002.
- Johnsson, K. 1993. The Black Woodpecker *Dryocopus martius* as a keystone species in forest. Doktorsavhandling, SLU, Uppsala.
- Jordbruksverket 2002. Metodhandledning Inventering av värdefulla Ängs- och Betesmarker. Version 1.2.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 2005. Bevarandeplan för Natura 2000-område Uppstaig SE0340045.
- Länsstyrelsen i Östergötland. 2001. Standardisering av metodik för övervakning av rödlistade kärlväxtarter. Miljövårdsenheten, rapport 2001:19.
- Länsstyrelsen i Östergötland. 2001:2. Grova och ihåliga ekar i Eklandskapet söder om Linköping i Östergötland. Rapport nr 16 2001.
- Länsstyrelsen i Östergötland. 2001:2. Standardisering av metodik för övervakning av rödlistade kärlväxtarter. Miljövårdsenheten, rapport 2001:19.
- Löfroth., M. 1997. Svenska Naturtyper – i det europeiska nätverket Natura 2000. Naturvårdsverkets förlag.
- Metria Geodata. 2003. Möjligheter att använda IR-flygbilder vid Natura 2000 basinventering och uppföljning.
- Mossberg, B. & Stenberg, L. 2003. Den nya nordiska floran. Wahlström & Widstrand.
- Naturvårdsverket. 1983. Inventering av Sveriges våtmarker. Metodik. SNV pm 1680.
- Naturvårdsverket. 1997. Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000. Naturvårdsverket förlag.
- Naturvårdsverket. 2012. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1. SLU, Inst. För Skoglig Resurshushållning och Geomatik. 2003. Fältinstruktion, Riksinventeringen av skog.
- Sundberg, S. 2003. Programförslag för övervakning av rikkärr.
- Svefa. 2003. Förslag till objektsbaserat inventeringssystem för basinventering vid upprättande av bevarandeplaner inom Natura 2000-nätverket.
- Zetterstedt, J.E. 1993. Gotlands bladmossor och levermossor, Länsstyrelsen i Gotlands län, Visby 1993.

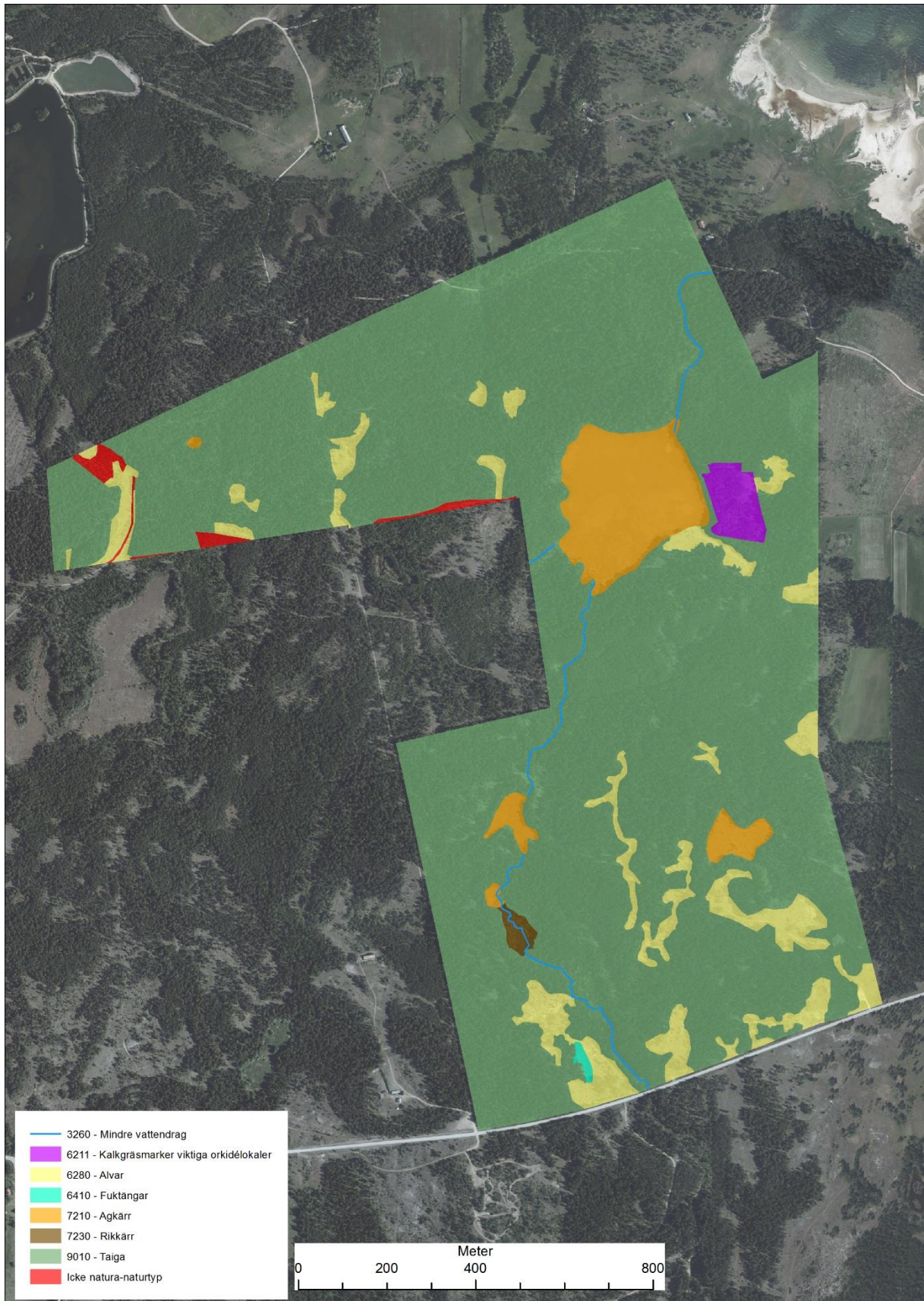
Lagtexter

- Art- och habitatdirektivet, Rådets Direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007.
- Fågeldirektivet, Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds, svensk översättning.
- 7 kap. 27-29 §§ Miljöbalken (1988:808).
- 15-17 §§ Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

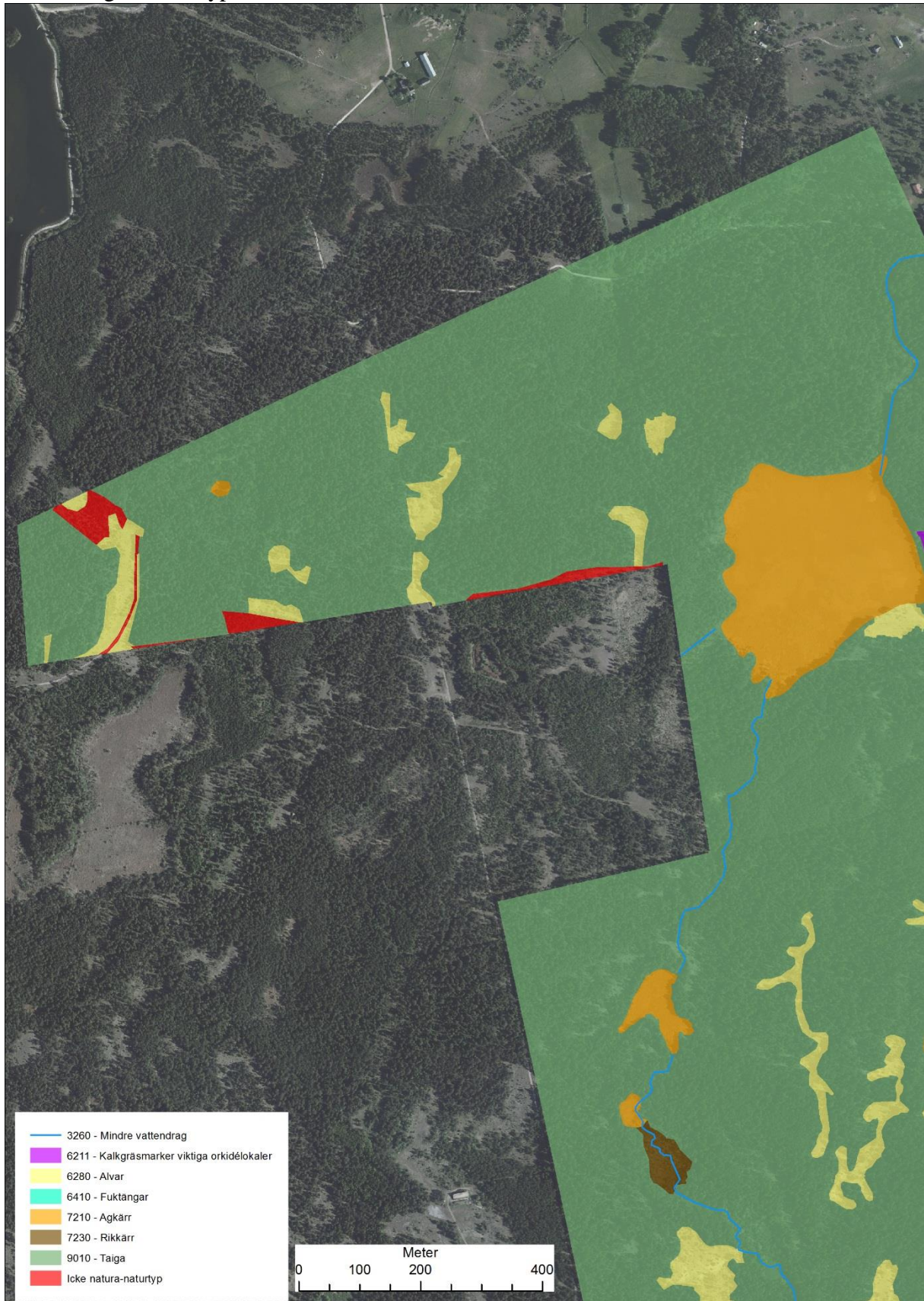
Bilagor

- Bilaga 1. Karta, utbredning av naturtyper inom Natura 2000-området Uppstaig.
- Bilaga 2. Fynd av rödlistade arter i Natura 2000-området Uppstaig.

Bilaga 1. Karta över utbredningen av naturtyper inom Natura 2000-området Uppstaig

Utbredning av naturtyperna i norra delen.

Utbredning av naturtyperna i södra delen.

Bilaga 2. Fynd av rödlistade arter i Natura 2000-området Uppstaig

Denna lista innehåller data som hämtats från Artportalen 2018-11-13 (<https://www.artportalen.se/>). Det kan finnas rödlistade arter i området som nämns men inte återfinns här, detta beror då på att de inte har rapporterats i Artportalen från området.

Kärlväxter

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Chimaphila umbellata</i>	Ryl	EN
<i>Goodyera repens</i>	Knärot	NT
<i>Herminium monorchis</i>	Honungsblomster	VU
<i>Potamogeton coloratus</i>	Källnate	VU

Mossor

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	Vedtrappmossa	NT
<i>Lophozia ascendens</i>	Liten hornflikmossa	VU

Lavar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Alyxoria ochrocheila</i>	Orangepudrad klotterlav	NT
<i>Cladonia parasitica</i>	Dvärgbägarlav	NT
<i>Gyalecta truncigena</i>	Mörk kraterlav	VU
<i>Megalaria grossa</i>	Ädellav	EN
<i>Nephroma laevigatum</i>	Västlig njurlav	VU

Svampar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Albatrellus subrubescens</i>	Lammticka	VU
<i>Clavariadelphus truncatus</i>	Flattoppad klubbsvamp	NT
<i>Cortinarius caesiostramineus</i>	Blekspindling	NT
<i>Cortinarius fraudulosus</i>	Granrotspindling	VU
<i>Cortinarius haasii</i>	Gulsträngad fagerspindling	EN
<i>Cuphophyllus virgineus</i> var. <i>fuscescens</i>	Ögonvaxskivling	NT
<i>Entoloma prunuloides</i>	Mjölrodskivling	NT
<i>Gomphus clavatus</i>	Violgubbe	VU
<i>Leucopaxillus gentianeus</i>	Bittermusseron	NT
<i>Phellinus chrysoloma</i>	Granticka	NT
<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	Ullticka	NT
<i>Phellinus pini</i>	Tallticka	NT
<i>Phellodon niger</i>	Svart taggsvamp	NT
<i>Ramaria broomei</i>	Svartnande fingersvamp	EN
<i>Sarcodon fennicus</i>	Bitter taggsvamp	VU

Skalbaggar

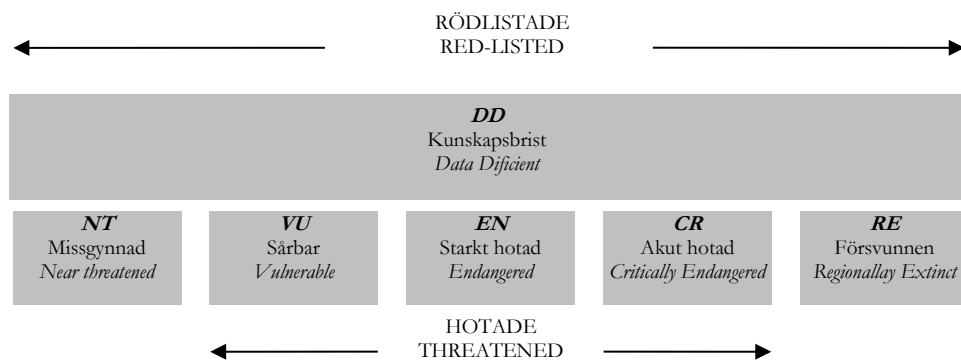
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Obrium brunneum</i>	Rödbrun blankbock	NT

Fjärilar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Maculinea arion</i>	Svartfläckig blåvinge	NT
<i>Parnassius apollo</i>	Apollofjäril	NT
<i>Zygaena filipendulae</i>	Sexfläckig bastardsvärmare	NT

Fåglar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Aquila chrysaetos</i>	Kungsörn	NT
<i>Dendrocopos minor</i>	Mindre hackspett	NT
<i>Dryocopus martius</i>	Spillkråka	NT
<i>Haliaeetus albicilla</i>	Havsörn	NT
<i>Pernis apivorus</i>	Bivråk	NT
<i>Phylloscopus trochiloides</i>	Lundsångare	NT
<i>Regulus regulus</i>	Kungsfågel	VU

Aktuella arters hotkategorier enligt den svenska rödlistan 2015.